

“Za božič se je pri nas spremenil režim in novi gospodarji domovine so proglasili za izvor vsega zla prejšnjo vsedržavno stranko, pri kateri so nedavno še sami vneto sodelovali. In kaj je storila ta stranka? Njeni voditelji so bili zaradi izgube oblasti tako omamljeni, da v času volitev še sami niso vedeli, ali so z vlado ali v opoziciji. Ves trop pristašev stranke jo je pa seveda nemudoma zapustil in začel odobravati novi režim. Mnogi so videli v tem prizoru višek politične demoralizacije pri nas.

Toda motili so se; prišle so še hujše stvari. Komaj se je po spomladanskih volitvah sestala nova skupščina, je padla vlada, v novi kabinet je pa vstopil voditelj stranke, proti kateri so se novoizvoljeni slovenski poslanci v času volitev največ borili. In tedaj se je zgodilo nekaj edinstvenega: ne samo volilci, ampak tudi velika večina novih poslancev s svojim bivšim ministrom vred je izdala svojega voditelja in začela odobravati novi režim. Prizor, ki je brez primere v naši politični zgodovini.”

Observer, Bankrot slovenskega liberalizma, *Sodobnost* 1935

“Edinstvena zavest, da utegne “zgodovina” vedno in o pravem času poskrbeti za narod, kakor je prav in treba, ni morda fantom domišljije ali domislica za smeh, pač pa je resničen, stvaren pojav v psihiki slovenskega človeka. Ta zavest je v večini naših izobražencev živa, imajo jo v krvi, v mentaliteti svoji kot sramotno dediščino večstoletnega pasivizma. V njih perspektivi se vse, kar je važnega za človeka in ureditev sveta, dogaja nekje daleč izven njih, je hkrati delo nekih komaj razumljivih sil, na katere nimajo in ne morejo imeti oni sami nikakega vpliva. Ob usodnih trenutkih jim je treba izustiti le svoj “da”, ki po možnosti ni združen z nobeno tveganostjo, prijeti se velikega sveta pod pazduho in kreniti z njim na nova pota. Radi tega se jim ne

zdi potrebno, v samem sebi sproti iskati odgovora na pojave življenja, radi tega jih ne žene neprestana živa žeja mislečega človeka, da bi prodrli v tajne razvojnih zakonitosti in našli v njih vrelce novega življenja za se in za kolektiv, kateremu pripadajo.”

Ferdo Kozak, Zgodovina, zaveznica Slovencev ..., Sodobnost 1935

“Mar smo res tako veliki, da lahko miselno lahko gledamo na propadanje tretjine svojega naroda? Ali bi ne bil že čas, da se intenzivno pozanimamo za vse probleme, ki se tičejo naših ljudi izven meja?

Komur je usoda Slovencev pri srcu in pri tem pozablja na manjšine, je običal sredi poti. Šele duhovna skupnost z manjšinami tvori resnično in kulturno narodno enoto. Z nekoliko dobre volje in nekaj žrtvami je to stanje gotovo dosegljivo; če pa ni v nas teh pogojev, je bolje, da opustimo še to diletantsko “reševanje” manjšin, ker je brez pravega pomena in kvečjemu nam v sramoto.”

N. Zadavec, Onstran meje, Sodobnost 1935

“V skladu s podrejeno, nesamostojno vlogo malomeščanskega intelektualca v sodobnem družbenem ustroju je takisto njegova vzgoja. Skorajda osupljiva, a nikakor ne slučajna, je nenavadna podobnost med industrijsko proizvodnjo v gospodarski ureditvi naših dni in med vzgajanjem, ki ima dandanes namen, preskrbeti družbo z duševno delovno silo. Zlasti v današnji, pozni dobi obstoječega sistema, ki je razvil fantastične tehnične možnosti in bajeslovno produkcijsko kapaciteto, je vzgoja mladih intelektualcev dobila popolnoma značaj masne produkcije. Mehanično, neživljenjsko, šablonsko in množinsko proizvajanje intelektualcev, ki je posebno na Zapadu in v Ameriki napravilo iz šol zgolj tovarne za duševne delavce (Arrowsmith!), je sčasoma ustvarilo nek povprečen standardni tip sodobnega meščanskega intelektualca; vzporedno s tem procesom pa je umevno padala njegova intelektualna kvaliteta ...”

Ivo Brnčić, Intelektualec in sodobna družba, Sodobnost 1935

“Živimo v času, ki ga bo nekoč opisala zgodovina kot dobo najhujšega ponižanja in razvrednotenja kulturnih vrednot. Meščanstvo je bilo itak že od vsega početka usmerjeno predvsem v gospodarsko dejavnost in je tudi razvilo produkcijske in tehnične sile človeškega rodu do nevidenih dimenzij; v skladu s tako usmerjenostjo je vlagalo vso svojo pozornost in vse svoje energije v ekonomsko delavnost, dočim je le njih orebitek oddajalo na kulturnem področju ... Živimo v napetem, dušečem vzdušju splošnega kulturnega propada, tlačenja najosnovnejših kulturnih vrednot, bohotnega razcvita brutalnega psevdoznanstvenega šušmarstva in najbolj sistematičnega poneumnjevanja množic, kar ga pozna zgodovina ... Pred to stvarnostjo pa je že davno umrla klavrna iluzija, da bi kulturni delavci - kot nekaka vest družbe in sveta - nemara lahko še zavrli to drvenje v globino, da bi mogli količkaj preprečiti propast kulture.”

Ivo Brnčić, Intelektualec in sodobna družba, Sodobnost 1935